

Turizm Eğitiminde Yaratıcı Drama

Tuğçe ÖZOĞUL BALYALI

3. Baskı

Doç. Dr. Tuğçe ÖZÖGÜL BALLYALI

TURİZM EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA

ISBN 978-625-7676-06-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ocak 2021, Ankara

3. Baskı: Mart 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. Tuğçe ÖZOĞUL BALYALI

25 Ocak 1988 tarihinde Bandırma'da doğmuştur. 2006 yılında Bandırma Anadolu Lisesinden mezun olmuştur. 2009 yılında Dumlupınar Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Bölümünden mezun olarak Kocaeli Üniversitesi Derbent Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yükseköğrenim Kurumu Konaklama İşletmeciliği Bölümüne dikey geçiş yapmıştır. Buradan 2012 yılında yükseköğrenim birincisi olarak mezun olmuştur. Aynı yıl eğitimine ara vermeden Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında yüksek lisansla başlamıştır. 2013 yılından itibaren alanında çeşitli bilimsel araştırma projelerinde araştırmacı olarak görev almıştır. Yazar 2015 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim dalında doktora devam etmiştir. Doktora tez döneminde yaratıcı drama ile tanışan yazar, yaratıcı drama eğitimine bu dönemde başlamıştır. Çağdaş Drama Derneği'nin Eskişehir şubesinde Drama Eğitimliği Sertifika Programının tüm aşamalarını tamamlamıştır. 2016-2019 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde verilen drama, turizmde drama ve süreçsel drama derslerini asiste etmiştir. Turizm eğitiminde yaşantılara dayalı öğrenme üzerine uzmanlaşmak istemiş, yaratıcı drama konulu atölyelere ve kongrelere katılmıştır. Turizm eğitimi alanında akademik çalışmalarını yaratıcı drama, süreçsel drama, uzman mantosu yaklaşımı gibi alanlar üzerinde yapmıştır. 2018-2019 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesinde misafir öğretim elemanı olarak otel yönetimi ve drama derslerini vermiştir. 2019 yılında Mersin'de düzenlenen The Third International Congress on Future of Tourism: Innovation, Entrepreneurship and Sustainability (Futourism 2019) kongresinde "Turizm Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenmedeki Rolü" başlıklı bildirisi en iyi bildiri ödülünü almıştır. Yine 2019 yılında "Turizm Eğitim ve Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına, Tutumuna, Görüşlerine ve Başarının Kalıcılığına Etkisi: Otel Yönetimi Dersi Örneği" konulu doktora tezini tamamlamıştır. 2020 yılında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Turizm Fakültesinde Dr. Öğr. Üyesi olarak göreve başlamıştır. Turizm eğitiminde yaşantılara dayalı öğrenme üzerine bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir.

ORCID No: 0000-0002-2263-4122

ÖN SÖZ

Turizm eğitiminde çoğunlukla düz anlatım yöntemiyle, teorik olarak bilgi aktarımının sağlandığı bilinmektedir. Öğrenciler, öğretmen merkezli bu derslerde pasif dinleyici konumunda kalmaktadır. Bu durum, yaratıcı drama gibi öğrenci merkezli öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. İnsan ilişkilerinin yoğun olduğu turizm sektörü ile ilişkili eğitimde yaratıcı drama yöntemiyle yaşantılara dayalı öğrenmenin gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir.

Eş zamanlı olarak üretilen ve tüketilen ve soyut ürün sunulan turizm sektöründe, turist tercihleri sürekli değişim göstermektedir. Turist talepleri pek çok gelişmeden etkilenmekte ve farklı turist tiplerinin sosyo-ekonomik, demografik ve psikolojik özelliklerine uygun olarak mal ve hizmet sunumu yapılmaya çalışılmaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında, öğrencilerin sektörde karşılaşabilecekleri durumları yaparak ve yaşayarak öğrenmeleri çalışma hayatına hazırlanmaları açısından önemlidir.

Yaratıcı drama yöntemi, turizm sektöründe nitelikli personel olarak çalışmaya hazırlanacak öğrencilerin problemlerle karşılaşma durumunda karar verme becerilerini geliştirmesi, farklı turist tiplerine nasıl davranması gerektiğini bilmesi gibi iş ortamında sergilemesi gereken davranışları içselleştirmesine olanak sağlayacaktır. Yaratıcı drama yöntemi ile turizm eğitimi alan öğrencilerin iş hayatında karşılaşılacakları bir problemin içinde yer alma, yaşayabileceği çatışma durumlarını çözme, iletişim becerilerini geliştirme gibi gerçek yaşantılardan yola çıkarak kurgusal dünyalarda canlandırma yapmaları ve rol almaları söz konusu olabilecektir.

Bu kitap, 11 ünitelik Otel Yönetimi dersi kapsamında 33 saat uygulanan yaratıcı drama etkinliklerini içermektedir. Kitap, hem turizm alanında çalışan öğretim üyelerinin hem de farklı disiplinlerde eğitim veren yaratıcı drama eğitmenlerinin yaratıcı drama tabanlı dersler hazırlamalarında yardımcı olabilecek kaynak kitap niteliği taşımaktadır.

Bu çalışma boyunca desteğini her zaman yanımda hissettiğim, hayatımda güzel dönüm noktaları yaratan, birlikte çalışmaktan keyif aldığım değerli hocam **Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ'a**,

Sonsuz sabrı ve özverisiyle bana destek olan ve yol gösteren değerli hocam **Dr. Öğr. Üyesi Hakan SEZEREL'e**,

Akademik bilgi birikiminden yararlanmamı sağlayan ve yapıcı yorumlarıyla desteğini esirgemeyen değerli hocam **Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL'e**,

Yaratıcı drama alanında aldığım eğitim süresi boyunca tecrübelelerinden yararlandığım değerli hocam **Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK'e**,

Uygulama sürecinde gönüllü katılımlarıyla desteğini esirgemeyen sevgili öğrencilerime,

Bu süreçte ilgisini, sabrını ve desteğini benden esirgemeyen, her daim yanımda olan sevgili eşim **Sinan BALLYALI'ya**,

Tüm hayatım boyunca her türlü desteği esirgemeyerek bu günlere gelmeme olanak sağlayan, bana olan güvenlerini hiçbir zaman yitirmeyen ve her aldığım kararda yanımda olan canım aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Tuğçe ÖZOĞUL BALLYALI

2021

PROF. DR. ÖMER ADIGÜZEL'İN ÖN SÖZÜ

Turizm Eğitiminde Yaratıcı Drama

Yaratıcı Dramanın oyunsu bir özelliği vardır. Oyuna benzer ancak oyun değildir. Üstelik oyundan da yararlanır. Drama kurguya dayalıdır ve aynı zamanda birlikte yapılan toplumsal bir sanat formu olarak da adlandırılabilir.

Eğitimde drama, yaratıcı drama veya drama olarak adlandırılan bu alanın iki farklı kullanım biçimi bulunmaktadır. Bunlar yöntem ve dertir. Yaratıcı drama yöntemi başta çocuklar olmak üzere tüm öğrenme sürecinde olanlara yaşadıkları dönemi daha iyi algılatmak ve bilinçlendirmek amacıyla yöntem olarak geliştirilmiş ve eğitim programlarında yer almıştır.

Yaratıcı drama sahip olduğu özellikler nedeniyle belirli konuların öğretilmesi amacıyla bir öğretme-öğrenme yöntemi olarak ve öğrenenin kişilik gelişimi ve estetik eğitimi için bir ders olarak öğretim programlarında yer almaktadır.

Eğitimin daha çok demokratikleştirilmesi, öğrenenin merkeze alınması, yapmaya ve yaşamaya dayalı etkileşimli yöntemlerin kullanılması ihtiyacının eğitim ortamlarında tartışılmaya başlandığı dönemlerde yaratıcı drama da dolaylı yollardan bu tartışma konuları arasına girmiştir. Bu tartışmaların sonucunda kurgu ve canlandırma odaklı bir eğitim yöntemi olan yaratıcı drama, insan yetiştirme sistemlerinde yer almaya başlamıştır.

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama gibi eylemlere ve "...mış gibi yapma" ya dayalıdır. Canlandırma süreçlerinde üstlenilen roller aynı zamanda toplumsal rollerden oluşur ve bu roller katılımcı ile doğrudan ilişkilidir.

Yaratıcı drama günümüzde pek çok eğitim yaklaşımı ya da anlayışının ulaşmak istediği amaçlar arasına bir yöntem ve başlı başına bir ders olarak eklenmiştir. Yaratıcı drama, zamanla sadece çocuklara yönelik bir etkinlik ya da bir boş zaman etkinliği olarak değil, her insanın yaşamında yer almaya başlamıştır. Bu durum aynı zamanda dramanın

bir yöntem olarak derslerde olduğu kadar sosyal yaşamda da kullanılabileceğini göstermiştir.

Yaratıcı drama, pek çok ülkede yaygınlaşmış, yerleşmiş ve eğitim sisteminin bir parçası haline gelmiştir. Bu durum Türkiye’de eğitim sistemi içindeki uygulamalar için de geçerliliğini korumaktadır. Ancak bu gelişmelere karşın yaratıcı dramanın öğretim programlarında bir araç olarak mı yoksa başlı başına bir ders olarak mı yer alacağı konusu sıcak bir tartışma olarak devam etmektedir. Yaratıcı dramanın bir sosyal sanat ve bir yöntem olarak estetik ve sanat eğitimi çatısı altında ilerleyecek bir anabilim dalına dönüştürülmesi bu tür tartışmaları rahatlıkla bitirebilir.

Yaratıcı drama, öğrenmenin önemli bir yoludur ve öğrenmek için etkili bir araçtır. Yöntem, yaratıcı dramanın doğasında bulunur. Türkiye’de yapılan yaratıcı drama araştırmalarının büyük bir çoğunluğunun yöntem boyutu olarak ele alınan çalışmalardan oluştuğu görülür. Bu durum pek çok ülkedeki çalışmalarda da söz konusudur.

Kuşkusuz turizm eğitimi de yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılacağı önemli bir alandır. Hatta bu alandaki kullanımına yönelik çalışmaların geciktiği bile söylenebilir. İnsan, davranış, güven, tanıtım ve hizmet odaklı bir alan olan turizm, elbette sağlıklı iletişimi, etkileşimi, empati becerisini, sosyal farkındalığı, kültürel mirası ve koruma bilincini beraberinde taşır.

Türkiye’de “Okullarda Dramatizasyon” kitabıyla bir öncü olarak anılan Selahattin Çoruh esas olarak bir turizmci ve Türkiye’de turizmin gelişmesi için pek çok öncü ve özgün çalışmalara imza atmıştır. Turizm ile yaratıcı drama yönteminin Selahattin Çoruh ile kesişmesi ilginç bir tesadüftür.

Tuğçe Özoğul Balyalı’nın bu kitabı turizm eğitimi ile yaratıcı drama alanını çok başarılı bir biçimde birleştiren, turizm eğitiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasına yönelik kuramsal ve uygulamalı örneklerin yer aldığı bir kaynaktır. Bu kitap, aynı zamanda turizm eğitimine yönelik drama planlarının da verildiği bir özgünlüğe de sahip. Kitap her haliyle titiz bir çalışma sürecinin ürünü...

Yaratıcı dramanın günün birinde turizm eğitimini içeren tüm yükseköğretim kurumlarında zorunlu bir ders olacağı günün düşünülürken, bu kitap hem turizm hem de yaratıcı drama alanından pek çok kişinin başvuracağı bir yayına dönüşebilir.

Bir turizm ülkesi olan Türkiye'de turizm eğitiminde yaratıcı dramının daha da yaygınlaşacağı günleri görme dileği ile...

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel

ORCID No: 0000-0001-9492-6231

Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi ve
Çağdaş Drama Derneği Genel Başkanı.

PROF. DR. SEMRA GÜNAY AKTAŞ'IN ÖN SÖZÜ

Turizm Fakültelerinde verilen derslerin büyük çoğunluğunda düz anlatım yönteminin kullanıldığı bilinmektedir. Bu derslerde öğrenci ile öğretim elemanı arasında etkileşim oldukça azdır. Öğrenciler bu derslerde öğretim üyelerinin açıklamalarını dinleyerek power point sunumlarını takip etmektedir. Bu durum öğrencilerin sıkılmalarına, derslere devam etmemelerine, odaklanma sorunu yaşamalarına ve derse yönelik ilgilerini kaybetmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, öğrenilen bilgilerin bir süre sonra unutulması ve bilgilerin kalıcı olmaması gibi sorunlar gündeme gelmektedir. Çünkü öğrenciler derslerden geçmek için ezberleme alışkanlığı kazanmaktadır.

İşte tüm bu sorunları ortadan kaldırabilecek bir öğretim yönetime ihtiyaç duyulmasından hareketle öğrencilerin deneyimleyerek öğrenmelerini sağlayacak yaratıcı drama tabanlı bir öğretim modeli geliştirmek istenmiştir. Bu yöntem öğrencilerin yaşadıkları öğrenme problemlerini önemli derecede ortadan kaldırmaktadır. Özellikle bir hizmet sektörü olan turizm sektöründe ihtiyaç duyulan birçok becerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu yöntem hayal gücünü ve yaratıcılığı harekete geçirerek öğrencilerin meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri problemler karşısında nasıl davranmaları gerektiğini deneyimlemeleri açısından da önemlidir. Geliştirilen bu model ile öğrenciler sektörde çalışma koşullarının provasını yapmış olmaktadır. Böylece turizm sektöründe çalışacak personelin meslek hayatlarına donanımlı ve ayakları yere sağlam basan bireyler olarak atılmaları mümkün olabilecektir.

Bir ihtiyaçtan doğan bu doktora tez konusunu hakkıyla yerine getiren sevgili öğrencim Doç. Dr. Tuğçe Özoğul Balyalı'ya emekleri için teşekkür ederim. Öğrencimin, hem Türkiye hem de Dünya turizm eğitimine katkı sağlayacak bir çalışmaya imza atmış olmasının gururunu yaşıyorum. Yaratıcı drama ile turizm fakültelerindeki derslerin verilmesi konusunun yeni çalışmalarla daha da geliştirilmesini böylece hem uygulamaya hem bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamasını diliyorum.

Prof. Dr. Semra Günay Aktaş

ORCID No: 0000-0001-6663-6827

Anadolu Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğretim Üyesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v
Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL'in Ön Sözü.....	vii
Prof. Dr. Semra GÜNAY AKTAŞ'ın Ön Sözü.....	x

1. BÖLÜM

TURİZM EĞİTİMİ VE YARATICI DRAMA

1.1. Turizm Eğitimi.....	1
1.1.1. Turizm Eğitiminin Amacı ve Önemi.....	1
1.1.2. Türkiye'de Turizm Eğitimi	2
1.2. Turizm Eğitiminde Öğretim Yöntemleri.....	3
1.2.1. Anlatım Yöntemi.....	3
1.2.2. Tartışma Yöntemi.....	4
1.2.3. Örnek Olay Yöntemi.....	4
1.2.4. Gösterip Yaptırma Yöntemi	5
1.2.5. Soru-Cevap Yöntemi	5
1.2.6. Sınıf Dışı Öğretim Yöntemleri	5
1.3. Eğitimde Yaratıcı Drama	7
1.3.1. Yaratıcı Drama ve Temel Öğeleri	7
1.3.2. Yaratıcı Dramanın Özellikleri	9
1.3.3. Yaratıcı Dramanın Amaçları	12
1.3.4. Yaratıcı Dramanın Aşamaları.....	14
1.3.5. Yaratıcı Dramada Kullanılan Teknikler	16
1.4. Turizm Eğitiminde Yaratıcı Drama.....	20

2. BÖLÜM

OTEL YÖNETİMİ DERSİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİ

2.1. Otel Yönetimi Dersinin Konuları, Amaçları ve Hedefleri	23
2.2. Yaratıcı Drama Oturumları.....	26
2.2.1. Birinci Oturum.....	26
2.2.2. İkinci Oturum	30
2.2.3. Üçüncü Oturum.....	38
2.2.4. Dördüncü Oturum	54
2.2.5. Beşinci Oturum.....	60
2.2.6. Altıncı Oturum	68
2.2.7. Yedinci Oturum	74
2.2.8. Sekizinci Oturum.....	79
2.2.9. Dokuzuncu Oturum.....	86
2.2.10. Onuncu Oturum.....	98
2.2.11. On Birinci Oturum.....	104
Son Söz	110
Kaynakça	111
EK –Derslerde Çekilmiş Fotoğraflar	115

1. BÖLÜM

TURİZM EĞİTİMİ VE YARATICI DRAMA

1.1. Turizm Eğitimi

Bir hizmet sektörü olan turizm sektöründe temel öge insandır. Bu sektörde verilen hizmetlerin standartları uluslararası nitelikler taşımaktadır. İşte bu nedenle turizmde insan ve iş gücü eğitimi önem arz etmektedir (Hacıoğlu, 1992, s. 94). Turizm eğitimi; farklı düzeylerde eğitim alan öğrencilere turizm bilincini ve misafirperverliğin temel prensiplerini öğretmek, öğrencilerin genel ve mesleki bilgilerini artırmak ve öğrencileri turizm sektörüne yönetici, araştırmacı niteliklerde uzman, uygulayıcı, teknisyen olarak yetiştirmek için yapılan her türlü faaliyetlerdir (Olalı, 1973, s. 10'dan aktaran Tuyluoğlu, 2003, s. 10). Turizm eğitimi birçok yönden farklı işlevlere sahip turizm olgusunun temel alanlarından biridir ve doğrudan veya dolaylı olarak turizm sektörünün tamamını etkileyebilecek bir alan olarak kabul edilmektedir (Ayikoru, Tribe ve Airey, 2009, s. 191).

1.1.1. Turizm Eğitiminin Amacı ve Önemi

Mesleki turizm eğitiminin temel amacı, turizm sektöründe istihdam edilebilen ve işletmelerin hedefledikleri kârlılığa veya turizm ile ilişkili organizasyonların amaçlarına olumlu katkı sağlayabilecek mezunlar yetiştirmektir (Tribe, 2000, s. 10). Mesleki turizm eğitiminin diğer amaçları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Hacıoğlu vd. 2008, s. 15'ten aktaran Aksu ve Bucak, 2012, s. 9):

- Eğitim yoluyla teorik ve pratik arasından ilişki kurmak,
- Turizm sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak,
- Turizm sektörüne yetişmiş nitelikli personel sağlamak,